

**Издөнүүчү Шабданалиев Нурбек Аманбековичтин «У. Шекспирдин
«Ричард III» чыгармасынын котормосуна лингвопоэтикалык анализ»**

**аттуу 10.02.20 - тектештирме-тарыхый, типологиялык жана
салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин
кандидаты окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган
диссертациясына илимий жетекчинин**

ПИКИРИ

Филологиялык котормо көркөм чыгарманы түзүп турган лингвопоэтикалык каражаттарды терең түшүнүүгө жардам берет. Мындай каражаттар түп нуска тексттин көркөм сөз каражаттарын талдоого алганда, көпчүлүк учурда, көз жаздымда калат.

Котормо өнөрүндө көркөм чыгарманы которуу өзгөчө орунду ээлейт. Анткени көркөм текст адабий чыгармачылыктын башка түрлөрүнөн айырмаланып, өзүнүн маани-маңыздык көлөмү, улуттук жана тарыхый мүнөзү, жазуучунун жеке чыгармачылык стили, автордук манерасы менен гана шартталбастан, ошондой эле образдарды түзүүдө тилдик каражаттарды тандоо жана айкалыштыруусу менен да өзгөчөлөнүп турат. Ошондуктан көркөм сөз чыгармачылыгы менен иш алып барганда илимий-техникалык тексттерди которуу сыяктуу жөн гана маалыматты берүү менен чектелбейт.

Маданият – бул адамдын жаратылыштан албай өзү иштеп чыгып, жараткан адамзаттын феномени болуп саналат. Маданиятты башка муундан айырмалап турган өзүнө тийешелүү өзгөчөлүктөрү бар, адамдагы, материалдык, руханий ишмердүүлүктүн, социалдык-тарыхый, эстетикалык, моралдык нормалардын, баалуулуктардын натыйжасы болуп саналат. Алардын баары адамдын дүйнө таанымын көрсөтүү үчүн түрдүү концептуалдык жана тилдик каражаттар менен туюндурулат. Мына ушуга байланыштуу изденүүчү Шабданалиев Нурбек бул ишинде улуу англис акыны жана драматург У. Шекспирдин «Ричард III» чыгармасынын кыргыз тилине которулушу жана андагы тилдик каражаттар, эки элдин дүйнө таанымынын чагылдырылышын лингвопоэтикалык талдоого аракет кылды.

Лингвопoeтика табияты боюнча кoркoм чыгармалардын талдоого алган жана ага тиешелүү филологиялык дисциплиналардын концепциялары жана категориялары менен дал келбеген өзүнө тиешелүү түшүнүктүк аппаратын колдонгон дисциплиналар аралык изилдөө багыты болуп саналат.

Изилдөө багытында лингвопoeтика менен адабият таануу илиминде жалпылыктар менен катар айырмачылыктар бар. Алсак, адабият таануу илиминде кoркoм чыгармалардын мазмунуна жана композициялык өзгөчөлүктөрүнө көңүл бурулуп, сейрек учурда тексттин лингвистикалык мүнөзүн иликтейт. Ал эми лингвопoeтика кoркoм чыгарманын мазмуну жана композициясы менен бирге өзгөчө орунга тексттин тилдик мүнөзүн коёт.

Котормо ар башка тилдерди, ар башка маданияттарды ар тараптуу жакындаштырууда чоң мааниге ээ. Тили башка элдерди байланыштыруу максатындагы социалдык кызматты аткаруу менен, котормо элдин маданиятынын жана адабиятынын өнүгүшүнө, ар тараптуу карым-катнаштын өнүгүшүнө шарт түзөт. «Ричард III» - тарыхый пьесага лингвопoeтикалык изилдөөдө кoркoм тексттин идеялык-кoркoмдүк мазмунун берүүдө жана эстетикалык табиятын түзүүдөгү салыштырма маанисин жана стилдик боёкчого ээ болгон тилдик бирдиктердин функциясын аныктоого багытталат. Кoркoм текстти лингвопoeтикалык талдоо ыкмасында каармандын образын чечмелөөдө адабий жана лингвистикалык мамиленин ортосундагы ажырымды жоюуу маселелси каралган.

Ошондой эле «Ричард III» трагедиясын кыргыз тилине котормосундагы лексикалык, грамматикалык трансформациялар, реалийлер жана семиотикалык белгилер кыргыз окурмандарынын дүйнө таанымына ылайык которулушуна өзгөчө маани берилген.

Илимий жетекчи:

З.К.Кареева филология

илимдеринин доктору, профессор